

Б.В. Зажигаєв

кандидат політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і зовнішньої політики, проректор Київського міжнародного університету (Київ, Україна)

ДЕГРАДАЦІЯ – АЛГОРИТМ¹ ПОСТРАДЯНСЬКИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ І ЙОГО ВПЛИВ НА ГЛОБАЛЬНУ СИСТЕМУ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У статті аналізуються політичні перетворення на території пострадянських держав і їх вплив на глобальну систему міжнародних відносин. Автор визначає як головний алгоритм перетворень деградацію. Автор переконливо доводить, що деградація держави і суспільства – явище всеосяжне, виділяє його головні складники у внутрішній політиці та вплив на глобальну систему міжнародних відносин.

Ключові слова: деградація, алгоритм, закон, насильство, клептократія, форма правління, держава, освіта, наука, міжнародні відносини, цивілізація.

Глобальний світ розвивається дуже високими темпами. У людства немає можливості зупинитися, озирнутися чи в правильному напрямку проходить еволюція, а тим більше – можливості повернутися назад. Немає сумнівів, що подібне повернення назад у дикість буде фатальним. Але людина – дитя природи – унікальна істота, яка ностальгує за минулим, її тягне в колиску, а шляху назад немає, час безжалюсний. Актуальність теми не викликає сумніву. На початку ХХІ століття цивілізація зіштовхнулася з унікальним явищем – еволюцією назад.

¹ **АЛГОРИТМ** (алгорифм) [algorithm] – точне розпорядження щодо послідовності дій (кроків), що перетворюють вихідні дані в шуканий результат.

Руйнуються всі уявлення про глобальну конвергенцію і близькість розквіту цивілізації, яка описана Френсісом Фукуямом. Знову, як ніколи, затребуваний Foreign Affairs. Водночас людство знову на роздоріжжі – шлях закону, або шлях насильства – природний шлях тварин або ліберальна демократія як вінець цивілізації. Новизна роботи полягає в розгляді суті сформування форми правління – клептократії, через призму пострадянських перетворень як примусову стратегію, тобто примусові вимоги, держави стосовно громадян засновані на використанні політичної, економічної чи соціальної влади для того, щоб викликати соціальні зміни. Політологічний аналіз побудований на використанні широкої бази фактів політичної практики з використання матеріалів соціологічних досліджень провідних міжнародних і вітчизняних наукових центрів. У дослідженні використовуються традиційні наукові методи політології та методи політичного аналізу. Автор спирається на праці класиків політичної науки, що набули всесвітнього визнання, широко використовує праці сучасних політологів, а також фактологічний матеріал ЗМІ. Аналітичні висновки дозволяють зробити прогноз розвитку системи міжнародних відносин, визначити місце і роль пострадянських держав у геополітичних координатах сучасного світу.

Політичні перетворення на пострадянських територіях обумовлені історичними обставинами, в основі яких – природний процес розпаду радянської імперії. Георгій Дерлуг'ян, заступник директора Центру міжнародних і порівняльних досліджень Північно-Західного університету м. Чикаго (США) так обґрунтовує цей процес: «Вибір державних стратегій далеко не довільний і тим більше не ідейно заданий. Будівничі європейських держав Нового часу діяли в жорсткій конкуренції. Переможені або неуспішні під час останніх п'яти століть зникали з карти через поглинання успішнішими державами» [34, с. 328].

Жорстока конкуренція – основна прикмета сучасного світу, який нині все ближче до глобальної конфронтації. На моє переконання, світ вступив до глибшого протистояння

цивілізацій, а цих цивілізацій не вісім, дев'ять чи двадцять, їх дві й обидві мають гуманітарні корені, які засновані на сутності організації влади. Як писав Гегель, з генетичного боку розуміння влади – як честі або як багатства. «Щодо багатства, на яке вона за власним поняттям завжди перетворюється» [7, с. 275]. Що принесено в жертву й чому – «тімос» особистості – в жертву соціуму або соціум – в жертву жадобі визнання у формі накопичення багатства й отримання тілесних насолод. Хто править – «люди тіла» або «люди духу» [36, с. 244] – насильство або закон? Куди піде цивілізація: шляхом ліберально-демократичних цінностей або впаде на шлях розпусти назад у тваринну дикість?

Деградація: зворотний шлях еволюції

Чи є пострадянські перетворення природними, чи це сплановані послідовні перетворення, наслідки яких заздалегідь прораховані правлячою елітою СРСР?

Аналізуючи сучасний розвиток пострадянських держав, напрошується висновок про те, що головною особливістю пострадянських перетворень є не що інше, як деградація в усіх сферах: від гуманітарної та соціальної до деградації науки й елементарної освіти для населення. До цього висновку, нехай опосередковано, підсвідомо, доходять навіть вітчизняні політики й учені.

Російський учений, доктор політичних наук В.Б. Пастухов у жовтні 2010 року також дійшов висновку, що процес деградації та фрагментації держави триває як в Україну, так і в Росії: «Поza всякою залежністю від українських подій до 2003–2004 рр. позначився глибокий надлом внутрішньої політики Росії» [27, с. 7–16].

Екс-Президент України Леонід Кучма, особистий внесок якого в розвал системи правління ще недостатньо оцінений політичною наукою, коментуючи ситуацію в Україні, заявив: «Мені здається, за останні роки відбулася деградація держави. Влади як такої в країні немає. Існує загроза розвалу країни, і не

треба це замовчувати. ...Повернувся назад лєнінський або сталінський лозунг, по-моєму, лєнінський, що кухарка може керувати державою. От у нас, на превеликий жаль, на багатьох щаблях влади «кухарки». Вони просто не здатні бачити стратегію розвитку країни. Вони не здатні виділити пріоритети в будь-якій ситуації, зокрема, у такій кризовій» [14]. З Л. Кучмою згоден і Голова парламенту Володимир Литвин: «Шкода, що Верховна Рада перетворилася навіть не в поле з'ясування відносин, а це свідчить про повну деградацію, значної деградації парламентаризму взагалі» [17].

Ступінь деградації найповніше схарактеризував в інтерв'ю «Независимой газете» директор Центру нової соціології та вивчення практичної політики «Фенікс», радянський і російський соціолог, політолог і культуролог лівого спрямування, публіцист, письменник, філософ Олександр Миколайович Тарасов: «Важко жити в атмосфері загальної ненависті і загального цинізму. А наш правлячий клас і вся ця обслуговуюча його інтереси шваль – журналісти, поп-зірки, телевізійна публіка, усі ці шоумени і творці серіалів, усі продажні інтелектуали – вони нав'язують молоді (насамперед у провінції, і навіть передусім у провінції, де найчастіше просто немає вибору, як жити) уявлення, що ця атмосфера загальної ненависті, загальної конкуренції, загальної продажності і загального цинізму – це нібито «норма». Якщо вже пан Гундяєв (авт. – *Патріарх Московський і всієї Русі, предстоятель (рос.) Російської православної церкви*) добалакався до того, що багатії «ближче до бога» (а як же слова Христа про верблюда і вушко голки?), а чеснота бідняка – це терпіння, значить, все – цинізм дійшов до межі, й аморальність, й антигуманізм можновладців прагнуть уже до фашистських зразків. ...14-річні – це не Спінози, не Гегелі, не Маркси, не Ейнштейни. Навіть якщо в них є природні задатки, вони вже обділені знанням, справжньою освітою – їх цього позбавили наші організатори неоліберальної контрреформи освіти з ВШЕ (авт. – *Вища школа економіки*) та інших таких же інститутів на чолі з панами Фурсенком (авт. – *міністр освіти і науки Росії*) і Кузьміновим (авт. – *ректор*

*ВШЕ) (які самі-то, як діти важливих номенклатурних осіб, академіка і впливового співробітника АОН при ЦК КПРС, здобули – причому безкоштовно – цілком якісну радянську освіту). І в 14-річних бракує життєвого досвіду, але, як у всіх підлітків, підвищені довірливість і сугестивність. Підвищені емоційність, типове для підлітків прагнення до справедливості. І якщо влада відверто, по-хамськи, демонстративно несправедлива – вони, природно, проти такої влади. І вони розуміють, що виглядають стороною яка виграє. Не формально виграє, а морально. Якщо у нас зараз засудили нацбола Миколу Авдюшенкова за те, що він нібито розклеював листівки із закликом «Вбий у собі раба!», і це записано у вироку як «заклик до вбивства», то в будь-якої нормальної людини симпатії можуть бути тільки на його, Авдюшенкову, боці. Тому що жодна нормальна людина не стане на бік настільки відвертого чи цинізму, чи то ідіотизму, чи то й того, й іншого одночасно. Диференціація в молодіжному середовищі наростає. Надто збільшилося прагнення «зліняти» (*авт. – виїхати на постійне проживання*) на Захід. Поширилося переконання, що в Росії ніколи нічого доброго не буде. І точно так само збільшилася кількість наркоманів, прихильників екзотичних і релігійних культів. І це теж реакція на події, така збочена форма зацікавленості. А незацікавлені – це ті, хто просто живе, пливе за течією» [33].*

Молоде покоління не хоче жити в країні, яка деградує. Україна XXI століття – класична розбещена (за Н. Макіавеллі: «...нездатність до вільного життя походить від громадянської нерівності... Марність колишніх установ після розбещення суспільства виявляється переважно з двох боків: у справі призначення посадових осіб і в законодавстві». [20, с. 155–157]), універсальна держава (за А. Тойнбі: «...держава перебуває в стані агонії») [35, с. 499]), де псевдоеліта (номенклатура) бореться за власне виживання. Сама держава перетворена на інструмент вилучення приватного прибутку олігархами, які керують країною кримінальними методами за допомогою спецслужб і силових структур.

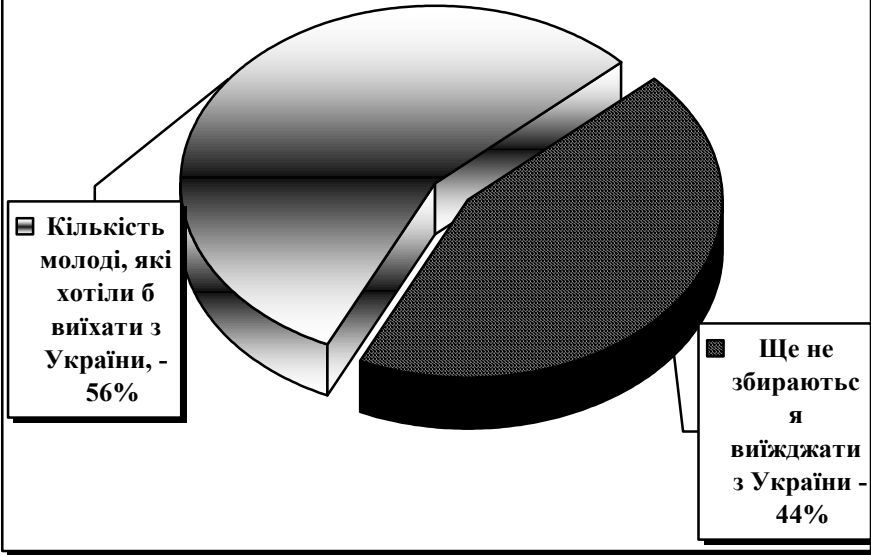
Стан деградації підкреслює сучасний політичний процес в Україні, який повністю відповідає середньовіччю, описаному Н. Макіавеллі: «Великі переселення народів виходили з країни Скіфської, країни холодної та бідної, де, розмножившись, люди не мали змоги прогудуватись і повинні були піти, маючи безліч причин, щоб піти, і жодної, щоб залишитися» [20, с. 243].

Згідно з даними досліджень, проведених у 2010 році Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою Львівського Національного політехнічного університету, 49% опитаних молодих людей у віці до 30 років заявили, що хочуть виїхати з України на постійне місце проживання. Відзначається тенденція виїзду сім'ями [13]. А в січні 2012 року хотіли б виїхати з України 56% молодих людей у віці від 16 до 26 років. Такі дані були отримані внаслідок опитування студентів України Інститутом демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи (за підтримки Програми рівних можливостей ПРООН). Було опитано студентів з шести міст – Києва, Запоріжжя, Івано-Франківська, Одеси, Умані та Хмельницького [3] (*діаграма 1*).

Відомий російський елітолог, професор кафедри філософії МДІМВ (У) МЗС РФ (*авт. – МГИМО (У) МИД РФ (рос.)*), доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки Російської Федерації Геннадій Костянтинівич Ашин писав: «Росія (*авт. – СРСП*) зазнала багато лиха саме через знищення в ХХ столітті великої частини еліти інтелігенції – найціннішого генофонду нації. Що призвело до деградації або однобічного розвитку культури в країні. Вигнання з країни і знищення частини (причому кращої частини) інтелігенції радянського часу, зниження її статусу і життєвого рівня в пострадянській час призводить до здичавіння і деградації суспільства в цілому» [2, с. 85].

Діаграма № 1

Кількість молоді у віці від 16 до 26 років, які хотіли б виїхати з України (січень 2012 року)

Основні напрямки деградації пострадянських держав

Деградація держави і суспільства – явище всеосяжне. Для розуміння його наслідків слід виділити його головні складники:

- Деградація псевдоеліти. Розпад системи правління і приватизація держави як інструменту отримання особистого прибутку окремими політичними кримінальними кліками.

- Відмова держави від соціальних функцій і криміналізація всієї сфери економіки. Перехід економіки в самозадушувальну патрімоніальну форму «годування» для псевдоеліти, а для населення – на рівень біополітики.

- Деградація правоохоронної та судової систем до рівня інструменту насадження клептократії. Формування нового середнього класу в умовах клептократії: класу злочинців і шахраїв мимоволі.

- Наука й освіта – інструмент вкорінення клептократії. Інкубатор корупції і насадження форм насильства в державі і суспільстві.

- Екстраполяція клептократії – реальна загроза для світової спільноти. Протистояння цивілізацій.

Основою всіх соціально-політичних процесів на території колишнього СРСР є засвоєна комуністичної псевдоелітою формула Маркса – буття визначає свідомість. Цей висновок він робить у передмові «До критики політичної економії»: «Не свідомість людей визначає їхнє буття, а, навпаки, їх суспільне буття визначає їхню свідомість» [21, с. 5–9]. Саме ця теза визначила зміст і сутність усіх пострадянських номенклатурних перетворень. Боротьба за багатство стала алгоритмом всієї політики на пострадянському просторі. Історичний період існування СРСР – це період адаптації до методів насильства і переходу від «шляху закону» на «шлях насильства». Це період формування нової системи кримінальних взаємин у суспільстві й у державі. ГУЛАГ – це не Головне управління виправно-трудових таборів – це форма поширення кримінальних відносин на суспільство і державу, форма переходу на «шлях тварин» (*насильства*).

Це спосіб формування нової політичної псевдоеліти кримінально-міліцейської держави, яка еволюціонує до середньовічної терористичної держави.

Особливістю такої держави є паразитуюча за формою і сутністю політична псевдоеліта, яка формується з девіантних категорій громадян – насамперед з номенклатури, співробітників спецслужб (вихованих на «червоному», фізичному і психологічному терорі громадян) і злочинців, яка культивується державою. Цей процес формування псевдоеліти докладно описаний мною в статті «Вплив пострадянських клептократій на розвиток сучасних міжнародних відносин» [10, с. 7–38].

Унаслідок у радянський період сформувалася політична псевдоеліта кримінального типу з патологічним прагненням до влади, яка сприймає владу винятково «як багатство» (за Гегелем). З розвалом СРСР ці псевдоеліти кримінальними

методами узурпували владу в нових державних утвореннях. Найстабільнішим бізнесом на пострадянському просторі є бізнес повноваженнями. Цей бізнес стосується продажу прав. Причому, не тільки прав на торгівлю, виробництво, наукову і освітню діяльність або медичне обслуговування. Це, насамперед, бізнес високопосадовців-держслужбовців, спецслужб, міліції на право порушувати права громадян, серед іншого – конституційні права. Чинownik, політик торгує правом на здійснення протиправних дій роботодавцем стосовно працівника або співробітника (недотримання трудового законодавства, заходів з охорони праці, недотримання санітарно-епідеміологічних норм, відхід від сплати податків, прямий або непрямий тиск і схиляння до протиправних дій і т. д.). Для розуміння ступеня жадібності пострадянських псевдоеліт наведу приклади збагачення російської й української олігархії. Найпереконливішим прикладом боротьби за багатство на найвищому державному рівні є відсторонення від посади мера Москви.

Відсторонення, Неодноразове обирання жителями м. Москви мером Ю. Лужкова – кращий і безперечний доказ кланового, патримоніального характеру державної влади в Росії. Юрій Лужков через особистісні, корисливі стосунки перестав влаштовувати «клан Медведєва-Путіна», що спричинило для Лужкова як політика фатальні наслідки. Безумовно, у діях Лужкова є порушення закону. Але такі правила «політичної гри» в Росії, Україні, Білорусії та інших країнах СНД.

Державний чиновник вищого рангу «губернатор Санкт-Петербурга – це, по суті, один з найбільших» олігархів «країни». Про це в ефірі «Ехо Петербурга» заявив науковий керівник Центру досліджень модернізації Європейського університету Дмитро Травін. Як вважає експерт: «Питання не в тому, яка персона стане новим губернатором, питання в тому, які фінансові групи прийдуть разом з ним» [39]. Валентина Матвієнко просто з пошаною переуступила власний «шматок», пішовши на посаду Голови Ради Федерації Росії.

Відомості про особисті статки все частіше потрапляють у світові засоби масової інформації. Так, «Клан Путіна» – номер

один у списку найбагатших сімей світу. Британська газета «The Sunday Times» і чеська «Lidov? noviny» порахували гроші російського прем'єра і його рідних і стверджують, що ця сума перевищує 130 мільярдів доларів. Це на 56 мільярдів більше, ніж статки офіційно найбагатшої людини у світі – мексиканського магната Карлоса Сліма.

У компаніях, що належать «клану», голос Путіна є вирішальним як в адміністративних, так й у фінансових питаннях.

Британські журналісти стверджують, що саме бажання російського прем'єра (*а нині – президента*) зберегти контроль за власною фінансовою імперією і стало однією з причин його рішення знову балотуватися на президентський пост [13].

Це означає, що «клан Путіна» за останні 12 років перебування його при владі в Росії отримує щосекунди (вдень і вночі, без сну і вихідних, і відпусток 343,5 долара США).

Подібні тенденції простежуються і в Україні. «Власний персональний» європейський вибір "вітчизняні чиновники вже зробили.

Дипломатичні паспорти дозволяють їм відвідувати Європу без шенгенських віз. Родичі чиновників не просто відпочивають за кордоном або лікуються там. Вони вже там просто... живуть.

Останніми роками Австрія користується популярністю серед українських чиновників. Її облюбували для реєстрації свого бізнесу перший віце-прем'єр Андрій Клюєв і олігарх Дмитро Фірташ. Крім того, в Австрії ховає сліди своєї причетності до «Міжгір'я» сім'я Президента Януковича.

Але справжньою несподіванкою стало виявлення у Відні слідів сім'ї Азарова (*авт. – Прем'єр-міністр Уряду України*), який так любить закликати українців до економії та переходу «на північний корм» [28].

Для порівняння наведу приклад, що приводом для відставки президента Німеччини Крістіана Вульфа став гучний скандал з кредитом на будівництво будинку. У 2008 році Вульф під малі відсотки взяв кредит на 500 000 євро у дружини відомого бізнесмена Егона Геркенса. Скандал вибухнув після

того, як ЗМІ оприлюднили інформацію про те, що розмір річної відсоткової ставки становив 4% замість пропонуваного німецькими банками 5%. [22]. У пострадянських країнах подібне звинувачення виглядало б смішно.

Брехня для представників пострадянських еліт - це перепустка до влади. Тому влада в пострадянських державах безальтернативна – клептократія. В Україні, разом з російськими прикладами, можна навести велику кількість прикладів, коли чиновник замість виконання функцій щодо посади, займається відкритою крадіжкою і шахрайством. Це, наприклад, діяльність глави Державної служби зайнятості, голови Виконавчої дирекції Фонду загальнообов'язкового державного страхування України на випадок безробіття Володимира Галицького, відомства, покликаного розв'язувати найгостріші соціальні проблеми сучасної України. У заарештованого В. Галицького та двох високопоставлених держслужбовців Фонду «під час обшуків у кількох банківських осередках, які належали затриманим, були виявлені валютні цінності на загальну суму в \$ 7,5 млн., велика кількість золотих годинників і дорогоцінних каменів. Володимир Галицький очолював Держслужбу зайнятості від травня 2003 до квітня 2005 року і від серпня 2006 до кінця 2011 року. Бюджет фонду 2010 року становив 7,3 млрд. грн. Під час обшуку вдома в пана Галицького в сейфі знайшли стопки доларів, гривень, золоті прикраси, діаманти; те ж саме – у банківських осередках, деякі з яких були забиті пачками американської валюти. Щоб розкласти діаманти та інші ювелірні прикраси, оперативникам ледь вистачало місця на підлозі. У суді Володимир Галицький заявив, що гроші, знайдені під час обшуку, – його особисті кошти, так як він "людина небідна". Раніше чиновник повідомляв, що оклад його становить 3 тис. грн.» Дивно, що «Служба безпеки України відстежувала схему освоєння бюджетних грошей і готувала операцію протягом півроку. "Встановлено, що керівні посадові особи Держцентру зайнятості надавали державні кошти підприємствам для створення нових робочих місць тільки за умови "відкату" в розмірі 15–20% від суми, яка виділялася. При несплаті

зазначених відсотків фінансування припинялось і починалися всілякі "контрольні перевірки" цих підприємств" [15].

Сутність взаємин у владній еліті полягає в конкуренції членів кліки за право займатися корупцією, тобто до корупційної годівниці допущені не всі, а тільки ті, кому належить.

Тобто діяльність спецслужб і правоохоронних органів і судів є вибірковою. Директор Інституту політичного аналізу і міжнародних досліджень Сергій Толстов вважає: «...побутове уявлення полягає в тому, що посадових осіб, причетних до корупційних дій, значно більше, ніж тих, хто потрапляє в «поле зору і проти кого застосовуються певні санкції. З другого боку, за низкою справ є припущення, що санкції на арешт і відкриття кримінальної справи є результатом певних комбінацій. Вони легше відкриваються в тому випадку, якщо посадова особа перешкождала чийсь корупційній діяльності».

Як висловився Прем'єр-міністр Україна Микола Азаров: «Бардак там, звичайно, унікальний». Але саме Азаров і відповідає за організацію цього «бардаку», який затребуваний владою, якщо влада вчасно не вживає заходів. «Володимир Галицький очолював Держслужбу зайнятості від травня 2003 до квітня 2005 року і від серпня 2006 і дотепер» [15]. Тобто, при трьох президентах України.

Цікава оцінка відзнак Володимира Галицького державою. Вона характеризує весь цинізм пострадянської влади на прикладі України. «Нагороджений орденами Святого Володимира III ступеня (2001 р.) і II ступеня (2003 р.), орденом Нестора Літописця (2003 р.), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2004 р.), Почесною грамотою Верховної Ради України (2004), Почесною грамотою Міністерства праці та соціальної політики України (2004 р.), золотим знаком Українського союзу промисловців і підприємців (2004 р.), Почесною грамотою Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття (2007 р.), відзнакою Міністерства праці та соціальної політики України "Знак Пошани" (2007 р.), орденом Данила Галицького (2007 р.).

Лауреат муніципальної акції "Одесит року" з врученням почесного знака «Кришталева перлина» (2003 р.) [6].

Це свідчить про те, що правила гри визначені державою, але одні їх можуть порушувати, а інші – ні. Галицький перейшов з категорії **«кому можна»** в категорію **«кому заборонено»**.

Це форма існування клептократії. Герберт Спенсер писав: «Пропозиції директорів правління затверджуються звичайно беззаперечно або після самого поверхневого обговорення, а якщо виявиться скільки-небудь значна опозиція, її опір неодмінно буде зламано переважною більшістю тих, хто завжди стоїть за існуючу владу» [32, с. 1378].

Сама належність до кліки переводить людину в надреальне становище, міфологічного стану – «шабашу». Людина відчуває себе над суспільством і над законом. У неї немає мотивації до праці, вона переходить у стан дозвільного класу, який і створює фундамент для клептократії. «Клас злочинців вербується здебільшого з пустопорожніх елементів, неробство – джерело злочинності, звідси випливає, що успішним буде лише той тюремний режим, який викорінює ледарство» [32, с. 1101].

Саме в такому стані перебувають чиновники вищого рангу і їхні родичі. «25 липня дочка Володимира Галицького – Маргарита Смілянська-Галицька, перебуваючи в Монте-Карло, не впоралася з керуванням і на своєму «Бентлі» врізалась у чотири автомобілі: Aston Martin, Mercedes, Ferrari і Porsche» [9].

Зрозуміло, що фінансових проблем не виникло. Корупція і шахрайство для сучасних пострадянських еліт – абсолютно природне явище. Прикладів можна навести безліч. Найбільшу небезпеку становить криміналізація судової системи та правоохоронних органів. Їх стан та методи роботи діаметрально протилежні формальним вимогам, закладеним у законодавствах держав. Таблиця № 1 характеризує стан правосуддя в Україні.

Таблиця № 1 [12].

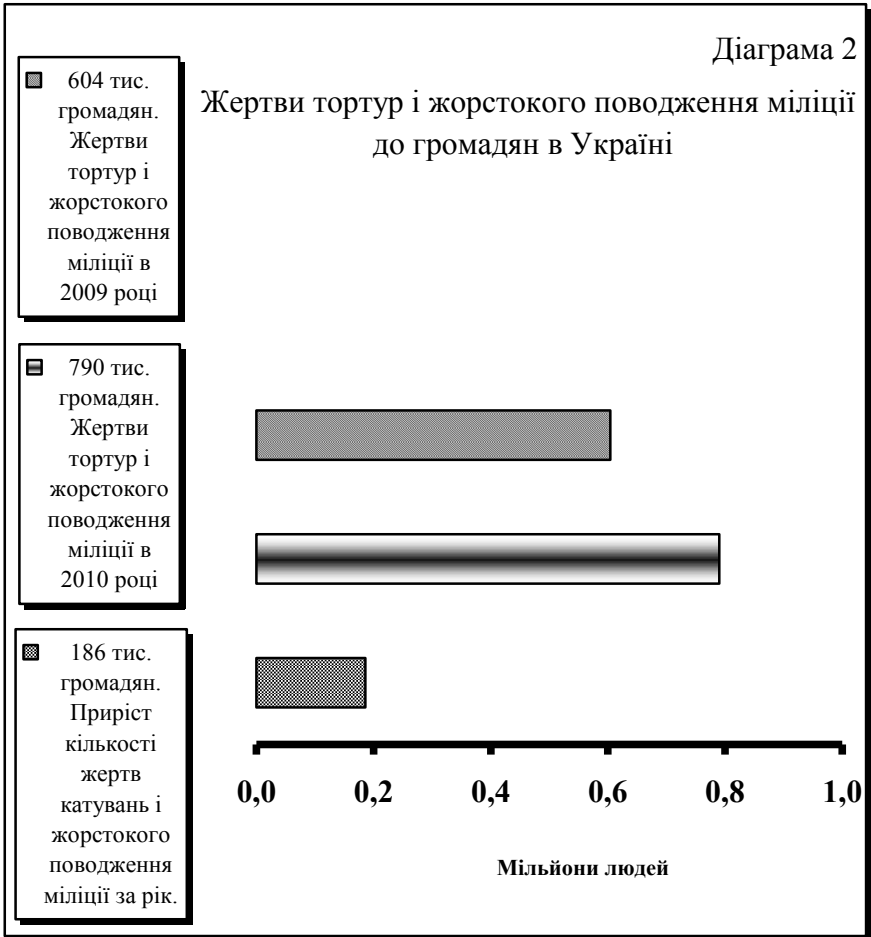
Стан правосуддя в Україні

№ п/п	Фактори, що негативно впливають на стан незалежності суддів в Україні	Думка суддів України у відсотках з 579 опитаних суддів
1.	Незадовільний матеріально-технічне забезпечення суддів	90,60%
2.	Рівень соціальних гарантій суддів	88,70%
3.	Припинення політиками авторитету судової влади	87,00%
4.	Недостатнє фінансування суддів і здійснення цього фінансування в «ручному» режимі. Низький рівень заробітної плати суддів	86,60%
5.	Публічне оцінювання судових рішень посадовими особами	78,60%
6.	Спроби впливати на розгляд справ через ЗМІ	72,90%
7.	Відсутність встановлених на законодавчому рівні способів залучення до відповідальності осіб, які намагаються неправомірно впливати на суддів	70,50%
8.	Неправомірне залучення суддів до дисциплінарної відповідальності	67,20%
9.	Втягування суддів у політичну боротьбу	58,30%
10.	Втручання (листи, звернення, телефонні дзвінки) окремих народних депутатів у діяльність судді	54,30%
11.	Спроби Кабінету Міністрів України і представників урядових структур неправомірно впливати на судову владу і суддів	43,00%
12.	Спроби Верховної Ради і представників парламентських комітетів неправомірно впливати на судову владу і суддів	42,70%
13.	Спроби Президента і співробітників його адміністрації неправомірно впливати на судову владу і суддів	38,90%
14.	Корупція в судовій владі	35,50%

Перший заступник комітету Верховної Ради з питань правосуддя Юрій Кармазін вважає, що такі дані свідчать про деградацію як судової системи, так і суспільства в цілому [23].

Особливість пострадянських політичних систем полягає в тому, що приватизована держава виступає організатором криміналу. Іде несвідомий, але інтенсивний процес самопожирання суспільства (за А. Тойнбі). Пострадянські країни втратили контроль не тільки за правоохоронними органами і судами, а й за спецслужбами. Статистика, наведена головою Верховного суду РФ В'ячеславом Лебедевим під час наради голів судів суб'єктів Федерації, показала, що серед засуджених у Росії за хабарництво переважають співробітники міліції. «...Із засуджених у 2008 році за хабарництво 1300 осіб 31% становили представники МВС» [16].

В Україні 2010 року від рук співробітників правоохоронних органів постраждало на 23,5% громадян більше, ніж 2009 року. Викликають тривогу результати соціологічного опитування, проведеного Харківською правозахисною групою разом з Харківським інститутом соцдосліджень МВС. Опитування показало страшну картину: жертвами тортур і жорстокого поводження міліції в 2010 році стали 790 000 українців – на 186 тисяч більше, ніж було роком раніше. Іншими словами, на кожного співробітника МВС припадає 2,5 постраждалих від міліцейських рук громадянина України (*діаграма № 2*).

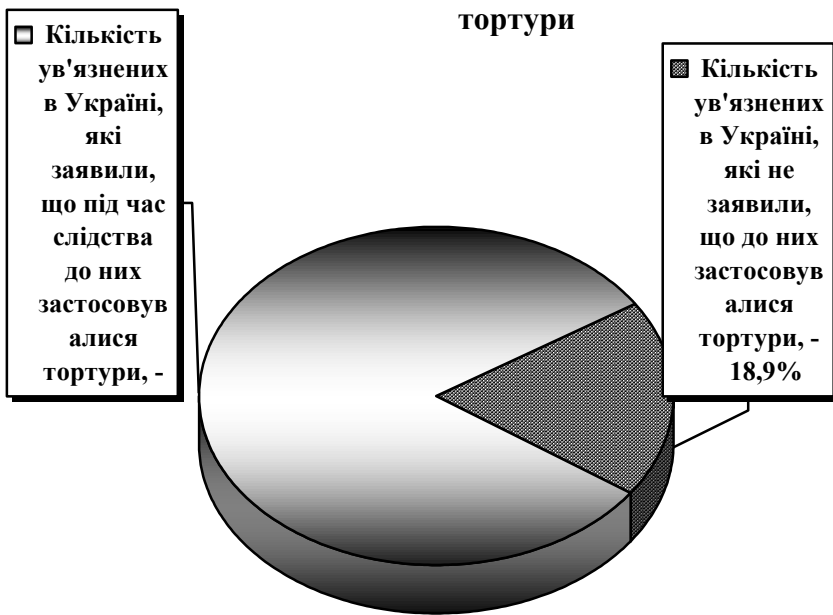

Міліція перетворилась у кримінальну структуру. Згідно з проведеним опитуванням ув'язнених, які перебували в системі виконання покарань (пенітенціарної служби), 81,1% з цих людей стверджують, що стосовно них застосовувалися тортури в цій установі (діаграма № 3).

«Вони стверджували, що стосовно них застосовувалися тортури на стадії дізнання слідства. Ситуація не змінилась і нині. Вони хіба що навчилися бити так, щоб не залишати слідів» [29].

Діаграма № 3

Кількість ув'язнених в Україні, які заявили, що під час слідства до них застосовувалися тортури

За даними соціопитування Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), наприкінці 2010 року 45,7% респондентів серед порушників прав громадян поставили міліцію на перше місце [4].

Порушення прав громадян – це головна тенденція пострадянських перетворень. «За роки незалежності в дійсності відбулося звуження прав громадян, що суперечить Конституції України», – вважає Шемшученко Ю.С., академік НАН України, директор Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України [38].

Цікава думка колишнього глави Російської бюро Інтерполу Володимира Овчинського: «Можна з упевненістю говорити про те, що у нас в країні немає жодної «незаплямованою» держструктури – будь то уряд, міністерства, апарат губернаторів або мерія. Особливе місце в цьому "хіт-параді" посідають силові

структури. Навіть у лихі 1990-ті не було такого масштабного залучення в ОПГ співробітників правоохоронних органів». Ілюструючи власні висновки, експерт наводить приклади прокурорських працівників, які кришували нелегальний гральний бізнес, розгул у регіонах банд всіляких «Цапків» (авт. – *кримінальна назва кримінальної організації*), які прикриваються місцевими правоохоронцями, нескінченні рейдерські захоплення комерційних підприємств за підтримки силових структур й одіозних злочинних авторитетів, які всідаються у високі крісла. "Я, як колишній начальник Інтерполу, стверджую, що у світовій практиці аналогів не існує, – поскаржився відставний генерал-майор міліції Овчинський. – Масового характеру це не носило, ось у чому головна різниця. Зараз же відбувається якесь «одержавлення мафії» – кримінальні структури насправді стали заміщати реальне керівництво» [25].

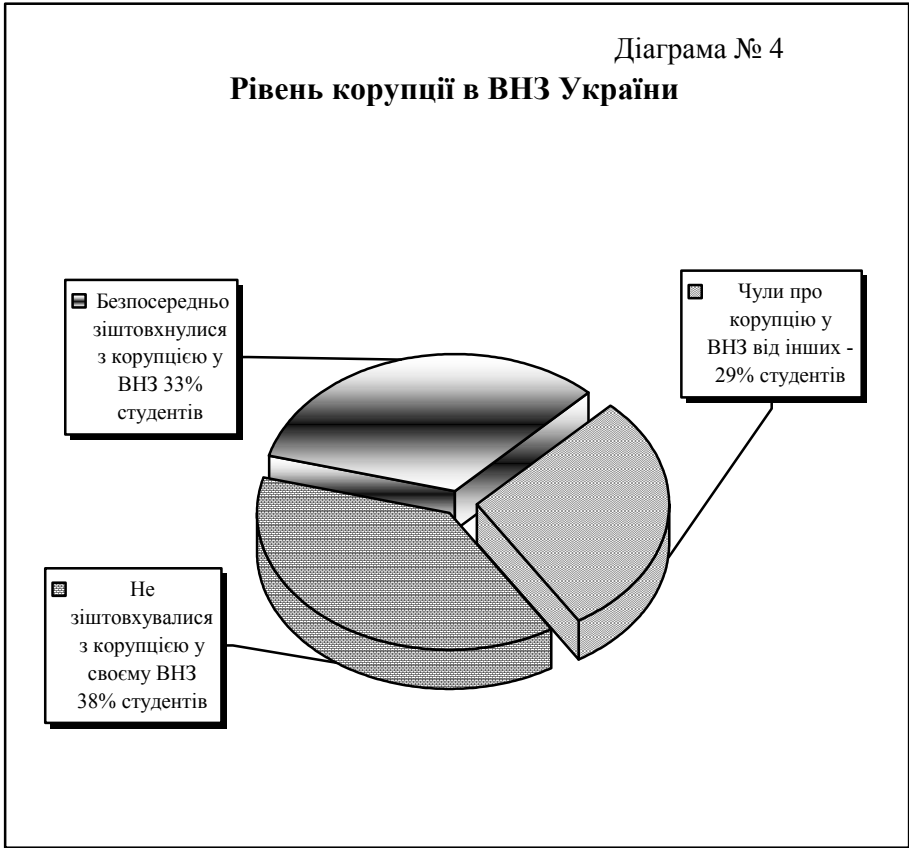
Ці групи тінювих бізнесменів, корумпованих чиновників і бандитів вибудовують власну концепцію державної деградації, в основу якої покладено аморальні «поняття» кримінального світу, «універсальний» (за Тойнбі) характер поведінки деградованих спецслужб і міліції, які перетворились у найбільше джерело небезпеки для громадян пострадянських держав.

Історія знає чимало прикладів суспільного стану, подібного в слов'янських країнах в ХХІ столітті. Ще мудрий Аристотель писав: «У Фівах був закон: хто протягом останніх десяти років не утримувався від ринкової торгівлі, той не мав права обіймати державну посаду» [1].

Деградація перетворилася на інструмент упровадження клептократії як державної форми правління. Головною точкою прикладання деградації стали освіта й наука, а методом – корупція в освіті та науці. У цьому контексті являє інтерес загальнонаціональне опитування студентів українських ВНЗ, який проведено Фондом «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріви та фірмою "Ukrainian Sociology Service" від 23 березня до 3 квітня 2010 року.

Корупція у вищих навчальних закладах стала не тільки віддзеркаленням стану якості політичної еліти, а й чинником, що

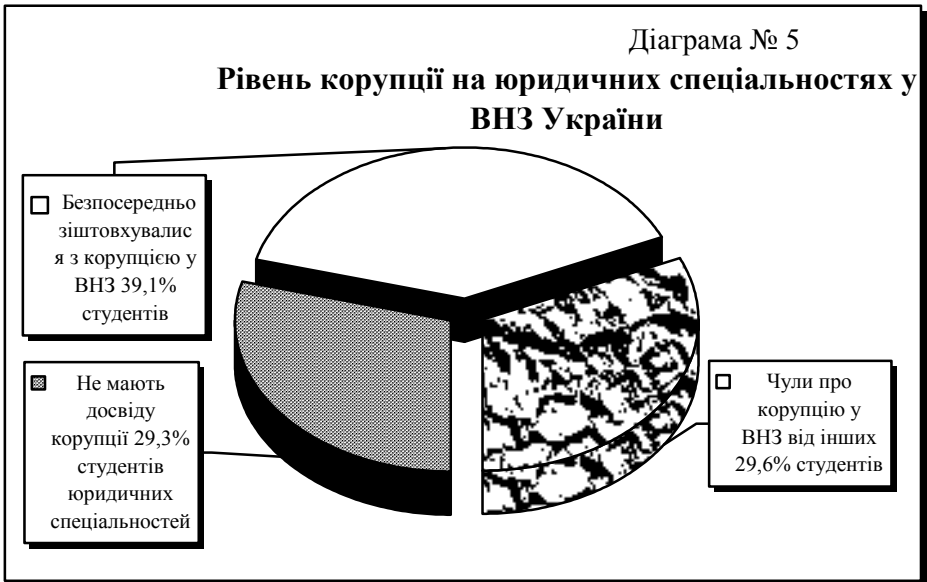
формує життєві орієнтири української еліти (діаграма № 4). Можна допустити, що як мінімум третя частина управлінських кадрів країни буде орієнтована на корумповану поведінку, зважаючи на власний життєвий досвід.

Дослідження показує, що на поширеність корупційних практик не впливає форма власності навчального закладу: у державних (комунальних) ВНЗ з цим явищем зіштовхнулося 33% студентів, у приватних – 35,5%. Також майже однаковим виявилось поширення корупції на стаціонарі (33%) і на заочному відділенні (34%). Так само не впливає на поширеність

відповідних практик і те, навчається студент на бюджеті, або на контракті (зіштовхувалися з ними відповідно 31,1% і 34,6%) [24].

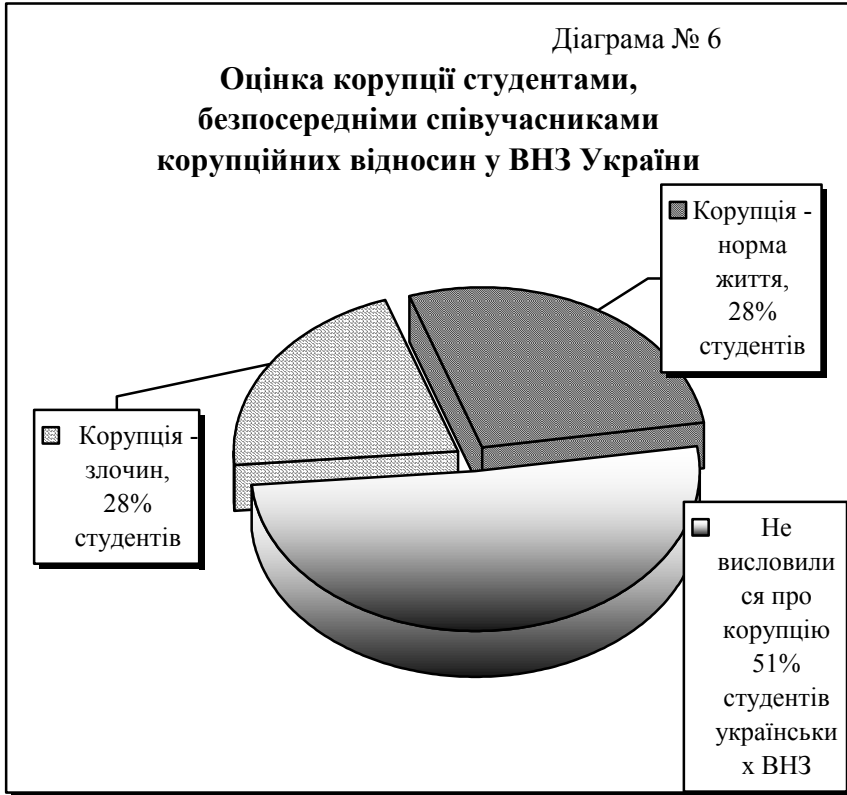
Рівень розбещеності держави (за Н. Макіавеллі) підтверджується ступенем корумпованості викладачів на юридичних спеціальностях. Частіше за інших з корупцією зіштовхуються студенти в юридичних вищих навчальних закладах (діаграма № 5). Під час навчання зіштовхується приблизно 40% студентів юридичних спеціальностей, тоді як на спеціальностях суспільно-гуманітарного профілю зіштовхувалися з корупцією особисто 25,4% опитаних.

Українська молодь від самого початку орієнтована на існування в умовах тотальної корупції. Унаслідок корупція є формою існування розбещеного, високофрагментованої держави з пролонгацією масштабів корупції аж до стану, коли корупція сприймається не інакше, як норма сучасного суспільного життя. Щодо оцінки корупції, серед студентів переважає точка зору, що

це – «один з можливих способів розв'язання існуючих проблем» – 35%, вважають корупцію злочином – лише 31% опитаних, а на думку 21%, корупція – це норма сучасного життя.

Цікава оцінка корупції у ВНЗах України студентами, які безпосередньо брали участь у корупції (*діаграма № 6*).

Оцінка корупції студентами, які не мають особистого досвіду в корупційних діях, оптимістичніша. Серед тих, хто не має власного досвіду участі в корупційних практиках, вважають корупцію злочином 42% опитаних, а нормою сучасного суспільного життя – 13%.

Рівень корупції такий, що хабар у ВНЗі стає буденним явищем прирівняним до оплати побутових послуг або оплати

міського транспорту. Зважаючи на це, тільки 44% опитаних вважають, що корупції слід протидіяти. Готові особисто протидіяти тільки 5%. 36% опитаних не вважає протидію за потрібне: 24% вважають, що це неможливо, а 13% – що цього в принципі не слід робити, тому що це природне явище. Дані тенденції превалюють в державі й нині. Болонський процес в Україні блокується урядом. Експертні ради при Міністерстві виконують роль інструменту «милості». ВАК України розпущений, але замінений ще більш жорсткою і керованою структурою при Міністерстві освіти – Державною атестаційною комісією (ДАК). Україна банально «дурить» світове наукове співтовариство.

Освіта на пострадянському просторі перетворилась в інкубатор корупції, що поставляє кадри в усі сфери людської діяльності. На підтвердження цієї тези доктор педагогічних наук професор, дійсний член-кореспондент НАПН України, віцепрезидент НАПН України, директор Інституту вищої освіти НАПН України Луговий В.І. вважає: «Величезна кількість погано відібраних студентів і відносно велика чисельність подібним чином підібраних викладачів у вищій школі України становлять швидше її недолік, а не перевагу» [5, с. 304].

Трагедія української науки полягає в тому, що наукові ступені і вчені звання присвоюють віцепрем'єри, не кажучи вже про прем'єрів і президентів, які не завжди достатньо освічені самі. (Більшість представників політичних еліт пострадянських країн погано вчилися у школі...) Думка вчених, як показує випадок з Андрієм Тихоновичем Слюсарчуком, майже не має значення. Призначення наукового ступеня доктора медичних наук Андрію Тихоновичу Слюсарчуку – найкращий доказ декоративності науки в Україні [31].

Сучасні штукатури-плиточники-лицювальники, марксистско-комуністи входять до складу ваків, даків (Державних атестаційних комісій, замість ВАКів), в акредитаційні та експертні комісії, перетворюючи національну науку на фарс, а іноді, особливо суспільні науки, у саркастичну дурість. Тим

самим переводячи роль науки, винятково, на зняття індоктринації суспільства.

Рівень деградації науки в Україні зумовлює необоротність процесу. Підрахувати скільки «докторів Пі» в Україні неможливо, вони заповнили весь псевдонауковий простір, паралізувавши дослідження в усіх галузях науки і техніки, вони становлять більшість в експертних радах, зводячи освіту до рівня сфери особистої комерції. Тим самим наукові установи вже перетворилися в інкубатор корупції в країні. На мою думку, усередині держави немає механізму, який би зупинив цей процес.

Наука в посткомуністичних країнах – явище не інтелектуальне, а фізична величина: коштовність, висота, довжина, вага, кількість посилок, сторінок і т.д., а також місце в політичній псевдоеліті, доступ до пільг, доплата до зарплатні і пенсії, банальний «лейбл» суспільного визнання – «тімос» – самозадоволення і самомилування. «Добре відомо, що в нашій країні мати науковий ступінь не тільки престижно, але й вигідно. Він дає певні, хоча й не надто вражаючі, матеріальні дивіденди. Але якщо б їх навіть не було, отримати диплом, освячений іменем держави, усе ще вважається важливим, а частіше – необхідним додатком до суспільної ваги його носія, особливо серед чиновників держапарату, Адміністрації Президента України або народних депутатів. Утім, всі добре розуміють, що переважна більшість їх (*авт. – Вчених в Україні.*) має до цієї науці таку ж причепність, як, наприклад, кіно до кінології...» – вважає член Президії НАН України, академік НАН України В.М. Локтев [18], – І далі: «...передової України не буде ніколи і вона безповоротно зникне з наукових карт світу. ...наука остаточно деградує, і про неї в нашій країні можна буде забути» [19].

Олександр Миколайович Тарасов – директор Центру нової соціології та вивчення практичної політики «Фенікс» у «Независимой газете» пише: «Правити країною нинішні «верхи», я думаю, поставлять своїх дітей, які здобувають іншу освіту і живуть в інших умовах, ніж ті, у яких живе вся решта країни. Але на нижчих поверхах, де потрібні хоча б дрібні

управлінці, буде наростати катастрофічний дефіцит правильних рішень, що викликає необґрунтовані витрати, техногенні катастрофи та т.д. Складеться ситуація, типова для деяких країн третього світу, де керівні кадри розвинених галузей приїжджали з-за кордону. Правда, у «розумних» країнах, типу Арабських Еміратів, після цього масово почали посилати своїх студентів вчитися до найкращих зарубіжних ВНЗів. Я не бачу бажання в нас робити те ж саме» [33].

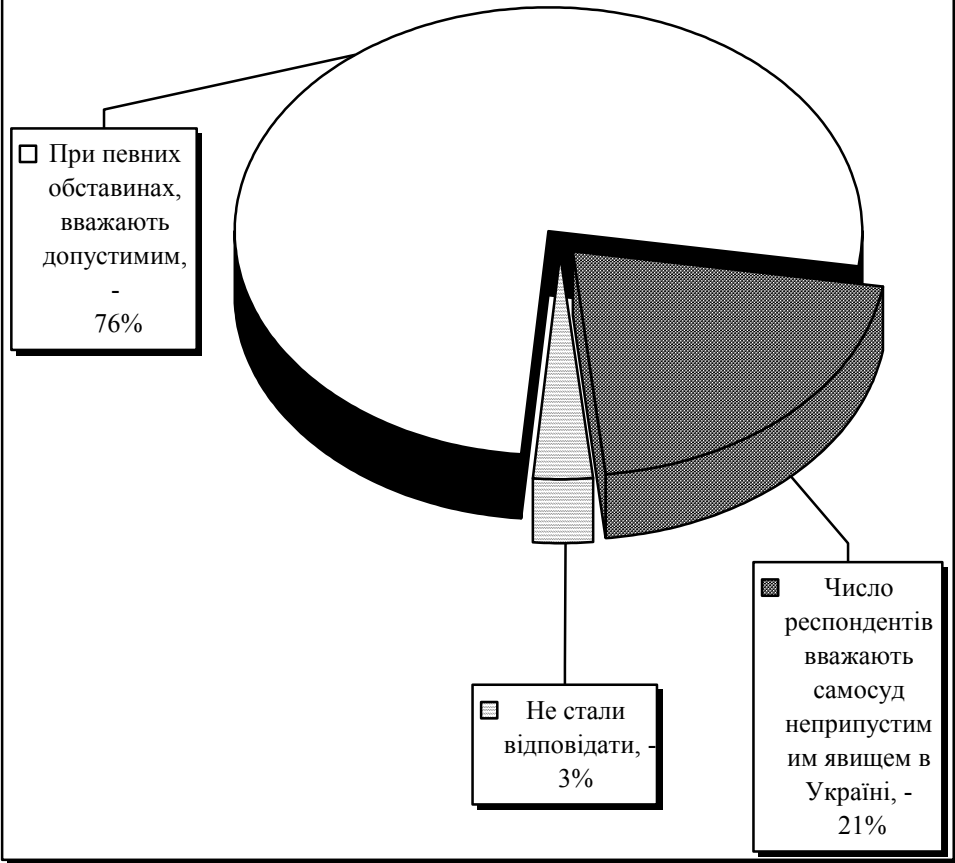
У пострадянських осколках комуністичної імперії йде процес розпаду держав, описаний Полем Анрі Гольбахом: «Нація перебуває в стані чвари, коли принципи, якими керується її уряд, порочні, а закони погані й безсилі; коли до влади ставляться з презирством; коли анархія охоплює всі щаблі держави; коли громадяни відокремлюють власні інтереси від інтересів батьківщини і відмежовуються від неї; ...нарешті, коли пружини державного механізму слабшають і розкіш робить усі уми байдужими до всього, що приносить користь, вселяючи байдужість до суспільного блага і презирство до чесноти. Тоді в держави немає більше громадян; вона заповнена порочними, відірваними від своєї батьківщини істотами, яких надихає лише неприборкана пристрасть до багатства, насолод і легковажного способу життя» [8, с. 473–474].

Небезпечною особливістю політичного процесу є перетворення держави на основне джерело небезпеки для громадян, а суспільства – в агресивне середовище з величезним інсurreкційним (авт. – повстанським) потенціалом.

Чітко проглядається взаємозв'язок деградації суспільства з деградацією судової системи в результатах соціологічного опитування з питання: «Чи вважаєте ви припустимим самосуд?» Опитування показує не тільки рівень вимушеної (*нав'язаної суспільству псевдоелітою*) деградації, але і ступінь фрагментації державності приблизно на 4/5 або 76% (Таблиця № 6). Хоча зазначити, що дані опитування в Інтернеті наведені в таблиці, можна вважати репрезентативними. (*В опитуванні взяли участь 20 349 чоловік. На 12.15, 21.03.2012 року*).

Діаграма 7

Чи вважаєте ви припустимим самосуд в Україні?

Чи вважаєте ви припустимим самосуд? [11].		
№ п/п.	Питання, які поставлені перед респондентами.	Число респондентів у %
1.	Вважаю допустимим, оскільки українські суди не забезпечують в країні правосуддя.	30%
2.	Вважаю допустимим в деяких випадках, коли вина людини очевидна, але йому вдалося уникнути відповідальності	22%
3.	У виняткових випадках люди мають право на жорстокість по відношенню до злочинців – на зразок тих, які згвалтували і підпалили дівчину в Миколаєві	22%
4.	Я за самосуд, але сам не став би в ньому брати участь	1%
5.	Я проти самосудів, так як вони будуть не більш справедливі, ніж звичайні суди	4%
6.	Я не хотів би брати на себе таку відповідальність – судити іншу людину і розправлятися з нею на вулиці	6%
7.	Самосуд нітрохи не моральніше, ніж вбивства з інших мотивів	11%
8.	Не стали відповідати	3%

У зв'язку з цим цікава думка колишнього керівника Служби безпеки України Валерія Хорошковського, який ще в 2008 році прийшов до висновку: «В Україну суди створюють паралельне законодавство» [37].

Екстраполяція клептократії – реальна загроза для світової спільноти. Протистояння цивілізацій

Сформовані політичні системи в пострадянських державах являють серйозну небезпеку для світової спільноти. В умовах

глобалізації, описаних А. Тойнбі, шляхи виходу з розпаду цивілізації неможливі, що ще більше посилює міжнародну небезпеку з боку пострадянських держав. Ця небезпека полягає в екстраполяції розбещеної держави за її державні кордони. Історія знає досить багато випадків, коли, «вступивши в безпосередні зносини з жителями їх (авт. – розбещених держав), можуть заразитися від них розбещенням; така доля спіткала спочатку Рим, а потім Ганнібала при завоюванні Капуї. Тит Лівій свідчить про це, кажучи: «*Lam tunc minime salubris militari disciplinae Capua, instrumentum omnium voluptatum, clementos militum animos avertit a memoria patriae*». Дійсно, подібні міста і провінції мстять своїм переможцям без бою і кровопролиття, але, заражаючи їх своїм розпустою, зраджують їх у жертву першого ворога, який нападе на них [20, с. 268–269].

У сучасному світі в умовах глобалізації така небезпека цілком реальна. Світ вступив в епоху глобального цивілізаційного протистояння. Зіткнення цивілізацій неминуче, воно вже йде. Це зіткнення, в основі якого організація життя, виходячи з форм правління, «відкритого суспільства» з «хорошими» формами правління й універсальних клептократій, керованих «дурними з усіх боків» [20, с. 119] формами правління. Це зіткнення глобальних політичних і економічних (енергетичних) інтересів двох антагоністичних цивілізацій.

Пострадянські політичні системи – це останній бастион тоталітаризму (Арнольд Тойнбі кваліфікує це явище, як елітарний феномен: «Невгамовне бажання творців і господарів універсальної держави утриматися за будь-яку ціну» [35, с. 513]) для стримування просування Заходу і ліберально-демократичних цінностей. Для США, ЄС і НАТО – це плацдарм для просування демократії на Схід, єдиного інструменту збереження цінностей «відкритого суспільства». Це спосіб взяти під контроль життєво необхідні світові запаси вуглеводнів Каспію, Середньої, Центральної та російської частини Азії.

Немає сумніву, що в умовах тотальної деградації політичних систем, уже в найближчому майбутньому, кінцевою

пунктом еволюції пострадянських держав стане розвал системи правління, втрата незалежності і втрата території.

«Звичайно буває, що серед цих переворотів республіка, позбавлена сили і керівництва, робиться здобуттям сусідньої держави, що керується краще, ніж вона» [20, с. 120].

Література

1. Аристотель. Классическая философская мысль. Этика. Политика. Риторика. Поэтика. Категории. – Минск. Литература, 1998. – С. 510.
2. Ашин Г.К. Элитология: смена и рекрутация элит. – М. : Изд. РИО МГИМО, 1998. – С. 85.
3. Более половины молодежи хочет выехать из Украины, - исследование. 56% молодых людей в возрасте от 16 до 26 лет хотели бы уехать из Украины. – 19.01.12. [Электронный ресурс]. – Режим доступа :http://censor.net.ua/news/194581/bolee_poloviny_molodeji_hochet_vyehat_iz_ukrainy_issledovanie. Доступно 20.01.2012.
4. В 2010 году от действий милиции пострадали почти 800 тыс. украинцев. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://korrespondent.net/ukraine/events/1165761-korrespondent-pochti-800-tysyach-ukraincev-postradali-ot-dejstvij-milicii-v-2010-godu>. Доступно 14.01.2011.
5. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору // Теоретичний та науково-методичний часопис: додаток 2 до № 3, том I (26) / Інститут вищої освіти НАПН України. – К. : Видавництво «Гнозис», 2011. – 700 с. – С. 304.
6. Владимир Галицкий. Биография. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://job-sbu.org/vladimir-galitskiy-biografiya.html>. Доступно 14. 03.2012.
7. Гегель Г.В.Ф. Феменология духа. – СПб.: Наука, 1999. – С. 275.
8. Гольбах Поль Анри. Естественная политика, или беседы об истинных принципах управления // Антология мировой политической мысли : в 5 т. – М. : Мысль, 1997. – Т. 1. – С. 473–474.

9. Задержан глава Госслужбы занятости 27.11.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ubr.ua/ukraine-and-world/power/zaderjan-glava-gosslujby-zaniatosti-113564>. Доступно 14.01.2012.
10. Зажигаев Б.В. Влияние постсоветских клептократий на развитие современных международных отношений // Проблемы міжнародних відносин : [зб. наук. праць : Вип. 3 / наук. ред. Канцелярук Б. та ін.]. – К. : КиМУ, 2011. – 369 с.
11. Интерактивный опрос на сайте lb.ua. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://lb.ua/news/2012/03/20/141976_eksspikeru_krima_gritsenko_dali_dva.html. Доступно 21.03.2012.
12. Источник: «Мониторинг независимости судей в Украине – 2011» Обратная сторона независимости. Судьи пожаловались на проблемы в работе // Коммерсантъ Украина, №187 (1461), 14.11.2011, Каждый пятый судья в Украине стал жертвой давления 14 ноября 2011 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://podrobnosti.ua/power/2011/11/14/803523.html>. Доступно 14.01.2012.
13. «Клан Путина» - самый богатый в мире. 12/01/2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.inosmi.ru/russia/20120114/182805461.html>. Доступно 14.01.2012.
14. Кучма: «Я понимаю, почему бюджет не хотят показать» Украинская правда. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2009/05/17/4485369/>. Доступно 17.05.2010.
15. Лазоренко Ксения. Галицкому вспомнили откаты. Экономические известия, № 211, 29 ноября 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrrudprom.ua/digest/Galitskomu_vspomnili_otkati.html. Доступно 14.01.2012.
16. Лебедев В. Совещание председателей судов субъектов Федерации. [Електронний ресурс]. / Лебедев В.; 28 января 2009 г. – Режим доступу: <http://kommersant.ru>. Доступно 14.01.2010.

17. Литвин возмутился, что парламент деградирует // Украинская правда. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2012/02/24/6959374/>.
Доступно 14.03.2012.
18. Локтев В.М. Калита В. За ВАКханалией забыли о науке «Зеркало недели. Украина» №2, 21 января 2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://zn.ua/EDUCATION/za_vakhanaliev_zabyli_o_nauke-73712.html
19. Локтев В.М.. ...И о науке в Украине можно забыть // Зеркало недели. Зеркало недели, № 6, 17 февраля 2012. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zn.ua/SCIENCE/i_o_nauke_v_ukraine_mozhno_zabyt__-97443.html. Доступно 20.02.2012.
20. Макиавелли Н. Рассуждения о первой декаде Тита Ливия / Н. Макиавелли. – М. : Мысль, 1996. – С. 268–269.
21. Маркс К., Энгельс Ф. К критике политической экономии. Предисловие. Сочинения. – [2-е изд]. – М.: ИПЛ, 1955-1965 гг. Т. 13. – С. 5–9. – 417 с.
22. Немецкий президент ушел с должности из-за кредита в 500 тысяч евро. Украинская правда 17 февраля 2012. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2012/02/17/6958935/>.
Доступно 20.02.2012.
23. Обратная сторона независимости. Судьи пожаловались на проблемы в работе. Газета "Коммерсантъ Украина", №187 (1461), 14.11.2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://kommersant.ua/doc/1815801>. Доступно 15.12.2011.
24. Общенациональный опрос студентов проведен Фондом "Демократичні Ініціативи" имени Илька Кучерива и фирмой "Ukrainian Sociology Service" с 23 марта по 3 апреля 2010 года. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://biz.liga.net/news/E1102954.html>. Доступно 15.12.2011.
25. Овчинский В. Россией правит мафия. «Московский комсомолец» [Электронный ресурс] / Овчинский В.; 29 июня 2011 г. – Режим доступа :

- <http://www.utro.ru/articles/2011/06/29/983167.shtml>. Доступно 15.12.2011.
26. Они устали жить в такой стране. Молодые люди поняли, что им ничего не достанется. Независимая газета 01-02-2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ng.ru/ng_politics/2011-02-01/10_tired.html. Доступно 15.12.2011.
27. Пастухов В.Б. Украинская революция и русская контрреволюция / В.Б. Пастухов // Россия в глобальной политике. – 2010. – № 5. – С. 7–16.
28. Пока Азаров призывает украинцев "затянуть пояса", его сын "шикует" в Вене. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://atn.ua/newsread.php?id=70278>. Доступно 15.03.2012.
29. Проценко Оксана. // Голос ua. Информационное агентство. Более 80% заключенных утверждают, что к ним применялись пытки – правозащитник. [Электронный ресурс]. 14.01.11. – Режим доступа : http://www.golosua.com/main/article/podiyi/20120209_bolee-80-zaklyuchennyih-utverjdayut-chto-k-nim-primenyalis-pyitki-pravozaschitnik. Доступно 15.03.2012.
30. 49% молодежи Западной Украины хотят выехать из страны на постоянное жительство. Тернопольская интернет-газета "Погляд" [Электронный ресурс]. 11.03.2011. – Режим доступа: <http://poglyad.te.ua/2011/03/49-molodi-zahidnoji-ukrajiny-hochut-vyjihaty-z-krajiny-na-postijno/> Доступно 22.03.2011.
31. Сенсацияне викриття псевдопрофесора Пі, газета «Експрес», № 5980, 06.10.2011. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.expres.ua/main/2011/10/06/51409>. Доступно 22.03.2012.
32. Спенсер Г. Опыты научные, политические и философские / Пер. с англ. Под ред. Н.А. Рубакина. – Мн.: Современный литератор, 1998. – 1408 с. – (Классическая философская мысль). С. 1378.
33. Тарасов А. Они устали жить в такой стране. Молодые люди поняли, что им ничего не достанется. Независимая газета 01-

- 02-2011 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.ng.ru/ng_politics/2011-02-01/10_tired.html.
Доступно 22.03. 2012.
34. Тилли Чарльз. Принуждение, капитал и европейские государства. 990–1992 гг. : / Пер. с англ. Менской Т.Б. – М.: Издательский дом «Территория будущего», 2009. (Серия «Университетская библиотека Александра Погорельского»). – 328 с.
35. Тойнби А.Дж. Постижение истории / А. Дж. Тойнби. – М. : Айрис-Пресс, 2006. – С. 499.
36. Фуко Мишель. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности.: Работы разных лет. Пер. с франц. – М. : Касталь, 1996. – С. 244.
37. Хорошковский В.И. Председатель таможенного комитета Украины / ТВ-канал ICTV / Итоги недели 03.02.2008 года.
38. Шемшученко Ю.С. Выступление на Конгрессе политологов Украины 14 сентября 2007 г. / Шемшученко Ю.С. – академик НАН Украины, директор Института государства и права им. В.М. Корецкого НАН Украины.
39. Эксперт: Губернатор Санкт-Петербурга – один из крупнейших "олигархов" страны. Подробности: [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://regnum.ru/news/polit/1419597.html#ixzz1XQuW2KZc>.
Доступно 22.03. 2012.

The article analyzes the political transformation in the post-Soviet states and its influence on the global system of international relations. The author defines degradation as the main algorithm of the transformation. The author convincingly argues that the degradation of the state and society is a comprehensive phenomenon and highlights its main components in domestic policy and the impact on the global system of international relations.

Keywords: degradation, algorithm, law, violence, kleptocracy, form of government, state, education, science, international relations, civilization.

В статье анализируются политические преобразования на территории постсоветских государств и их влияние на глобальную систему международных отношений. Автор определяет в качестве главного алгоритма преобразований деградацию. Автор убедительно доказывает, что деградация государства и общества – явление всеобъемлющее, выделяет его главные составляющие во внутренней политике и влияние на глобальную систему международных отношений.

Ключевые слова: деградация, алгоритм, закон, насилие, клептократия, форма правления, государство, образование, наука, международные отношения, цивилизация.